

## **ЩОДО ПИТАНЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАСАД СТВОРЕННЯ ТА РЕАЛІЗЦІ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРНЕРСТВА В УКРАЇНІ**

***Г.А. Мішеніна, к.е.н.***

*Сумський державний університет*

*У статті розглянуто деякі організаційно-економічні складові платформи створення та реалізації проєктів державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні. Проаналізовано певні проблеми системи управління проєктами ДПП, визначено орієнтири їх вирішення*

У світовій практиці застосування державно-приватного партнерства (ДПП) як форми залучення приватного капіталу до багатьох видів господарської діяльності, що традиційно перебувають у веденні держави, досить поширена. Найбільш істотним моментом, що відрізняє державно-приватне партнерство від традиційних взаємовідносин публічного й приватного сектора, є те, що ДПП створює базові моделі фінансування, перерозподіляє відносини власності, а також формує нові методи управління. Сьогодні механізми ДПП в основному застосовуються для реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. На черзі їх використання для формування кластерної економіки, реалізації можливостей державних наукових організацій, інноваційного підприємництва тощо. Далі перспектива реалізації проєктів ДПП має дійти й до тих об'єктів, що сьогодні розташовуються на останніх рядках у переліку об'єктів концесійного призначення - об'єктів охорони здоров'я, освіти, культури, спорту й туризму.

Необхідність використання партнерства держави й бізнесу в Україні обумовлена насамперед наступними проблемами: низька ефективність державного управління; інфраструктурні обмеження економічного росту; нерівномірне здійснення реформ на регіональному й місцевому рівнях; низький рівень конкуренції та висока частка неринкового сектора в окремих галузях економіки; відсутність умов і стимулів для розвитку людського капіталу.

На сьогоднішній день Україна перебуває тільки на самому початку складного процесу створення необхідної системи управління проєктами державно-приватного партнерства. Досвід провідних країн свідчить, що створення й налагодження такої системи займає не один рік. Однак, через активізацію урядових дій відносно розвитку форм і механізмів ДПП (про що зокрема свідчить Державне агентство з інвестицій та

управління національними проектами України [1]), для реалізації можливостей, що з'являються, вже зараз існує нагальна необхідність розробки грамотного науково-методичного підходу до управління проектами ДПП. Необхідно відзначити недостатність пророблення процесу одержання державної підтримки, не здійснюється прогнозування ходу реалізації проекту. При цьому недостатня кількість комплексних досліджень про можливості використання механізмів ДПП при розробці великих інфраструктурних проектів, а також можливих соціально-економічних переваг або негативних наслідків при застосуванні таких механізмів також знижують імовірність успішної реалізації проектів у сфері публічного та приватного партнерства. Хоча необхідно відзначити й позитивні зрушення в області створення ефективної системи управління проектами ДПП. Так, останнім часом в Україні якісно вдосконалена нормативно-правова база, що визначає процедури, права та обов'язки сторін у проектах партнерських відносин держави й бізнесу. Серед основних документів, що створюють необхідне правове поле, слід зазначити Закон України «Про концесії» (1999 р.), Закон України «Про державно-приватне партнерство» (2010р.). В свою чергу для забезпечення реалізації Законів України у сфері державно-приватного партнерства Кабінет Міністрів України затвердив методики, положення та порядки, що регулюють певні організаційно-економічні питання. Серед них наступні:

- 1.«Методика виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними» (постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 року № 232);
- 2.«Порядок надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства» (постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2011 року № 279);
- 3.«Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим» (постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 року № 384);
- 4.«Порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства» (постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 року № 384).

Але роботи в області вдосконалення законодавчої бази не закінчені, так само як і в частині принципів підходу до процесу організації щодо реалізації проектів: етапність, прозорість, якість підготовки ТЕО проектів, конкурсної документації і т.д. Крім того, не використовується потенціал проектного фінансування для залучення інституціональних інвесторів при реалізації проектів ДПП. Так, у ЗУ «Про державно-приватне партнерство» дуже розмито визначені орієнтовні види фінансування, на підставі

яких планується реалізація проектів ДПП [2]. Впровадження нових видів контрактів, а також використання інструмента проектного фінансування дозволить підвищити інвестиційну привабливість проектів. Є сенс розвивати й удосконалювати модель ПФІ (так звана «тіньова концесія») контракти по державних послугах і роботах, фінансовані приватним сектором, охоплюють ті ж елементи, але оплачуються не споживачем, а державою, наприклад, суспільне освітлення, послуги в охороні здоров'я, освіти. Так, сьогодні одним зі світових лідерів по проектах ПФІ є Японія, де дане питання регулюється Законом Японії «Про приватну фінансову ініціативу», що прийнятий в 1999 році [3].

Необхідно також відзначити і таку проблему управління та реалізації проектів ДПП: жодне відповідальне відомство поки не подбало про внесення відповідних положень в офіційні методичні рекомендації (зокрема, тому що реалізація перших проектів вимагала вирішення інших важливих проблем). Ще одна проблема, більше серйозна, - відсутність технічної можливості для проведення аналізу проектів. Наприклад, необхідна інформація такого плану: історичні дані про витрати в державному секторі та ринкові дані для приватного сектора для аналогічних проектів або робіт (операційної діяльності); відомості про вартість ризиків проектування, будівництва та експлуатації для держави і приватного сектора; вартість фінансування для приватного сектора; вартість життєвого циклу проекту і т.д.

Таким чином, є ще ряд моментів у становленні ДПП і успішної реалізації його проектів, вирішення яких вимагає комплексних зусиль фахівців різних сфер соціально-економічної, екологічної діяльності, органів влади, а також громадськості. У свою чергу адаптовані й удосконалені форми та механізми ДПП відкривають стратегічно важливі перспективи: сприяють розвитку територіальної економічної інтеграції через активізацію зусиль і ресурсів регіональних та місцевих органів влади до розробки й реалізації регіональних стратегічних проектів; безпосередньо формують довіру в економіці, довіру між владою й бізнесом; стимулюють ріст мобільності бізнесу (вступ на ринок нових компаній і вихід старих). У підсумку, на наш погляд, державно-приватне партнерство повинне стати самостійним розділом (елементом) стратегічних планів розвитку країни, регіонів, міст і визначати архітектуру дій (програм, проектів, заходів) по формуванню позитивного іміджу та репутації країни, регіонів, муніципальних утворень, господарюючих суб'єктів.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua/page/pro-natsionalni-proekti>
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» // Відомості Верховної Ради України. – 2010. - № 40. - Ст.524. – Офіційний сайт Верховної Ради України. - <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Delmon J. Private sector investment in infrastructure: Project Finance, PPP Projects and Risk / J. Delmon // The World Bank and Kluwer Law International. - 2009. - P. 7-15.